Confidential

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

HUKURI 2025

TIMARAKA: 100

NKARHI: Tiawara ti3

Papila leri ra swivutiso ri na tipheji ta 5.

Downloaded from Grade12pastexampapers.co.za

SWITSUNDZUXO NA VUXOKOXOKO

1. Papila leri ra swivutiso ri avanyisiwile hi swiyenge SWIMBIRHI:

   XIYENGE XA A: Xitsalwana (50)
   XIYENGE XA B: Xitshuriwa xa xitsalwambiko (2 x 25) (50)

2. Hlamula xivutiso XIN'WE eka XIYENGE XA A na SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.

3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka hi rona.

4. Sungula xiyenge XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.

5. U fanele ku kunguhata (xikombiso: hi ku tirhisa mepe wa miehleketo/ dayagiramu/chati ya nkhuluko/marito ya nkoka), hlela na ku hlayisisa ntirho wa wena. Nkunguhato wu fanele ku RHANGELA xitshuriwa (eka pheji leyi rhangelaka xitsalwana/xitsalwambiko).

6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele ku kombisiwa hindlela leyi kombisaka leswaku i minkunguhato. U tsundzuxiwa ku ba nkhwati (ehansi ka nkunguhato wun'wana na wun'wana).

7. U tsundzuxiwa swinenenene ku tirhisa nkarhi wa wena hindlela leyi landzelaka:

   XIYENGE XA A: Timinete ta kwalomu ka 100
   XIYENGE XA B: Timinete ta kwalomu ka 80 (2 x 40)

8. Nombora tinhlamulo ta wena kahle ku ya hilaha tinhlokomhaka ti nomboriweke hakona eka papila leri ra swivutiso.

9. Nhlokomhaka YI NGA KATSIWI loko ku hlayiwa marito.

10. Tsala swi basa no vonaka.

Downloaded from Grade12pastexampapers.co.za

XIYENGE XA A: XITSALWANA

XIVUTISO XA 1

SWILERISO:

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana lexi nga na marito ya le xikarhi ka 400–450 (tipheji ti2–2½) hi yona.
- U nga ha tsala NHLOKOMHAKA kumbe NOMBORO ya xivutiso.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.

1.1 Ndzi swi kotile! **[50]**

1.2 Vutomi bya masiku lawa. **[50]**

1.3 Loko a ndzo fikelela milorho ya mina. **[50]**

1.4 Ku va mfumo wu nyika vadyondzi swakudya eswikolweni swa pfuna swi tlhela swi onha. **[50]**

1.5 Tindhawu ta vutshunguri bya mani na mani ti fanele ku tshama ti ri karhi ti tirha minkarhi hinkwayo. Pfumela kumbe u kaneta. **[50]**

Xiyaxiya swifaniso leswi landzelaka kutani u hlawula xin'we xa swona u tsala xitsalwana hi nhlokomhaka leyi ku fikelaka emiehleketweni. Tsala nomboro ya xivutiso (1.6, 1.7 KUMBE 1.8).

LEMUKA: Ku fanele ku va na ku yelana exikarhi ka hungu ra xitsalwana xa wena na xifaniso lexi u xi hlawuleke.

1.6

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.earth.org] **[50]**

Downloaded from Grade12pastexampapers.co.za

1.7

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.insidehook.com] **[50]**

1.8

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.bing.com] **[50]**

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 50

Downloaded from Grade12pastexampapers.co.za

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO

XIVUTISO XA 2

SWILERISO:

- Hlawula tinhlokomhaka TIMBIRHI ntsena leti u ti twisisaka swinene kutani u tsala switsalwambiko leswi nga na marito ya le xikarhi ka 180–200 (pheji yi1) hi tona.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Sungula nhlamulo yin'wana na yin'wana eka pheji yintshwa.

2.1 **PAPILA RA XIKAYA/XINGHANA**

Munghana wa wena a a yile ku ya dya swakudya swa namadyambu na Holobyenkulu wa Ndzawulo ya Dyondzo hikokwalaho ko va a pasile Giredi ya 12 hi swinyeletana ku tlula vadyondzi hinkwavo etikweni. Tsala papila u n'wi khensisa. **[25]**

2.2 **IMEYILI**

Endzhaku ko va u nwile maphilisi yo hoxeka lawa u nyikiweke wona hi dokodela esejarini leyi nga emugangeni wa ka n'wina u ponile ku hundza emisaveni. N'wi tsalele imeyili u vilela hi mhaka leyi. **[25]**

2.3 **NHLUTO**

U hlayile matsalwa yo hambanahambana evuton'wini bya wena. Tsala nhluto hi rin'we ra wona. **[25]**

2.4 **XIVIKO**

Emugangeni wa ka n'wina ku tshoviwile holo ya vaaki ku tekiwa nhundzu hinkwayo ya nkoka. Tanihi murhangeri wa vantshwa, tsalela Supurithendente wa maphorisa xiviko hi mhaka leyi. **[25]**

2.5 **MATIMU YA MUFI**

Mudyondzisi wa n'wina u hundzile emisaveni endzhaku kaloko a wile exikhongelweni namixo. Tanihi murhangeri wa vadyondzi etlilasini ya yena, vandyangu va ku komberile leswaku u tsala matimu ya mufi lama nga ta hlayiwa hi siku ra ku heleketiwa ka yena endlwini ya yena ya makumu. Tsala matimu ya kona. **[25]**

2.6 **INTHAVHIYU**

Mubasisi wa tihofisi loyi a a tirha hi ku tikarhata efemeni ya le kusuhi na laha u tshamaka kona yo endla fanichara u tlakusiwile ku va matsalana eka feme leyi. Tsala inthavhiyu leyi veke kona exikarhi ka yena na n'wini wa feme. **[25]**

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 50
NTSENGO WA TIMARAKA: 100

Mfanelo yo kopa yi pimiwile

Downloaded from Grade12pastexampapers.co.za